తీరని సమస్య

"సారపు ధర్మమున్ విమల సత్యము బాపము చేత
బొంకుచేఁ
బారము పొందలేక చెడబారినదైన యవస్థ దక్షులె
వ్వారలుపేక్ష చేసిరది వారల చేటగుగాని ధర్మని
స్తారకమయ్యు సత్యశుభదాయక మయ్యును దైవ
ముండెడిన్."

శ్రీకృష్ణుడు ధృతరాష్ట్రునికి హితబోధ చేశాడు. "సారవంతమైన ధర్మము, నిర్మలమైన సత్యము, పాపము, అసత్యముల చేదురవస్థను పొందినప్పటికీ ఏలాగునైనా అవి నిలిచేటట్లు దైవం చూస్తాడు! అధర్మం ఏనాటికీ నిలిచేదికాదు! పాపం ఏనాటికైనా పండి బ్రద్దలవుతుంది."

యింకా శత విధాలుగా బోధ చేశాడు. కాని కౌరవుల చెవికెక్కలేదు. ఫలితం—కురుక్షేత్ర సంగ్రామం. కౌరవ నాశనం.

ధర్మం, సత్యం, న్యాయం, ఏనాటికైనా నిలిచేవి. ఇవి కల్పాంత స్థాయిలు.

లోకంలో పాపాలకు, పాపులకు అంతు ఉండకపోతే ఎలా నిలిచి ఉంటుంది? దైవం ఎప్పటికప్పుడు సరియైన మార్గం ద్వారా పాప పరిష్కారం చేస్తూ ఉంటాడు.

* * * *

తెల్లగా తెల్లవారుతూంది. సూర్య భగవానుని కిరణాలతో పోటీ చెయ్యలేని చీకటి తనదారి చూసుకుంటూంది. మంచు తెరలు సన్నగా విడిపోతున్నాయి. చల్లగా గాలి వీస్తూంది. రైతులు చల్దులతో పొలాలకు బయలుదేరారు:

దానవయ్యపేట పల్లెటూరు. మహావుంటే మూడు వందల గడప. ఊరులోకి ప్రవేశిస్తూనే మంచినీటి బావి. పక్కనే పెద్ద వేపచెట్టు. దూరాన ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని ఆకళించుకొన్న అందమైన తాటితోపు. ఆ వెనక పచ్చని శోభ కూర్చే పైర్లు.

పైమీద తువ్వాలు, నోటిలో వేపపుల్లతో నూతివద్దకు వస్తున్న మునసబు రామిరెడ్డికి చెట్టుపక్కనే కొత్తగా లేచిన పాక వింతగా కనిపించింది. "తనకు తెలియకుండా ఇక్కడ ఈ కొంప ఎలా వచ్చిందా?" అని ఎనలేని ఆశ్చర్యం కలిగింది రెడ్డికి. పక్కనే రోడ్డుమీద మట్టితో ఆడుకొంటున్న పిల్లవాడిని అడిగాడు.

"ఈ యిల్లెవరిది?"

"నాకు తెలీదు." కుర్రాడు బెదురుతూ సమాధానం చెప్పాడు.

"లోపలికి వెళ్ళి ఎవరయినా ఉంటే పిలుచుకురా" అన్నాడు.

ఆ మాటల్లో దర్పం, ఠీవి ఎక్కువపాళ్లు కన్పట్టాయి.

ఆ కుర్రవాడు ముందున్న తలుపు తోసుకుని లోపలికి వెళ్ళాడు.

మునసబు రామిరెడ్డి అంటే ఆ ఊరికి పోతుబరి. ఆ ఊరికి పెద్ద లోగిలికూడా అతనిదే. కరణం, మునసబు చెప్పు చేతుల్లో ఉంటాడు. రామిరెడ్డి ఆకారం పిల్లలకు భయంకరంగా కనిపిస్తుంది. మెలిపెట్టిన మీసాలు, విశాలమైననుదురు, బట్టతల, పంచెకట్టు. మనిషి స్వతహాగా మంచివాడు కాడు.

మొహంలో క్రూరత్వమే ఎక్కువపాళ్ళు ప్రత్యక్షమవుతుంది. గ్రామస్థులలో చాలామందికి రెడ్డిమీద సదభిప్రాయం లేనిమాట కూడా వాస్తవం.

లోనికి వెళ్ళిన కుర్రాడు మరోవ్యక్తిని వెంటబెట్టుకుని వచ్చాడు. వస్తూనే ఉట్టిపడే వినయంతో నమస్కరించాడు ఆ వ్యక్తి. చిరునవ్వుతో ప్రతినమస్కారంచేసి ఆ వ్యక్తిని ఆపాదమస్తకం పరికించాడు మునసబు. నీర్కావి పంచె, మెడలో యజ్ఞోపవీతం, పైన ఉత్తరీయం ముఖంలో అమాయకత, వింత

తేజస్సు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నాయి. వయస్సు ఏభై ఏళ్ళకు పైబడి ఉండవచ్చు. ఫాలభాగాన విభూతి రేఖలు.

"నాపేరు శేషశాయి. మొన్ననే ఈ ఊరువచ్చి కరణం గారిని కలుసుకున్నాను. ఏదో బీదవాణ్ణంటే దయతలచి, ఈ పాక కట్టుకోమన్నారు. మీవద్దకు వెళ్తే సాయంచేస్తారని కూడా చెప్పారు. జీవనాధారం వెతుక్కుంటూ వచ్చాను. దిక్కులేనివాణ్ణి. కనికరించాలి! ఈరోజు మీ దర్శనార్థం వద్దా మనుకుంటున్నా!" తనగోడు వెళ్ళబోసుకున్నాడు.

"అలాగా?" అన్నట్లు తలపంకించాడు రెడ్డి.

"సాయంత్రం వచ్చి కనిపించండి" అంటూ నూతివద్దకు వెళ్ళిపోయాడు.

శేషశాయి ఆనందంతో లోనికి వెళ్ళిపోయాడు.

అతని ముఖంలో కృతజ్ఞతాపూర్వక భావాలు మెదిలాయి.

ఏ కళనున్నాడో రామిరెడ్డి అంగీకరించాడు. దానితో శేషశాయి జీవితానికి ఒక మార్గం ఏర్పడింది. ఆవూరి ప్రజలలో ఒకడయ్యాడు. ఉదయాన్నే మూడు గంటలకు లేవటం, ఇడ్లీ, తయారుచేసి అమ్ముకోవటం, సాయంత్రం ఏదోకొంచెం పురాణం చెప్తూ ఉండటం దినచర్యగా మారిపోయింది.

కాలం గడుస్తూంది. మూడు నెలల్లోనే మునసబు దగ్గర, గ్రామ ప్రజలలో మంచిపేరు సంపాదించుకున్నాడు శేషశాయి. ఆ వూళ్లో శేషశాయి అనేకంటే ఇడ్లీల పంతు

లంటే పిల్లలకు, పెద్దలకు బాగా అర్థమవుతుంది. తన మంచి తనంతో సుఖంగా కాలం గడుపుతున్నాడు పంతులు.

*　♦　*

"వెంకటాయపాలెంలో రెండు నెలల క్రితం జరిగిన హత్యకేసు పాఠకులందరికీ సువిదితమే. ఇప్పటివరకూ ఆకేసు అంతుచిక్కలేదు. ప్రభుత్వం ఆ కేసు దర్యాప్తు సాగించేందుకు సి. ఐ. డి. లను నియమించింది. దర్యాప్తు సాగుతూంది."

వార్తాపత్రికలో పైవార్త చదివిన శాస్త్రిగుండెలు వేగంగా కొట్టుకున్నాయి.

"ఎక్కడో వెంకటాయపాలెంలో రెండు నెలల క్రితం జరిగిన హత్యకేసుకూ, తనకూ సంబంధం ఏమిటి? ఆకేసులో సి. ఐ. డి. లను నియమిస్తే మధ్య తనెందుకు భయపడాలి? ఎందుకీ భయం తనకు?" అని ఎంత సర్ది చెప్పుకున్నా వినకుండా మనస్సు గతాన్నంతటినీ తవ్వి బయటకు పోసింది.

దానవయ్యపేట మునసబు రామరెడ్డికి శాస్త్రి కుడి భుజం లాటివాడు. అంతకంటే శాస్త్రి లేకపోతే రెడ్డిలేడని చెప్పటం అతిశయోక్తి కాదేమో? వీళ్ళిద్దరి మధ్యా రహస్యాలు లేవు. రెడ్డికి హితమైనా, అహితమైనా బోధించడానికి శాస్త్రితప్ప ఇంకెవరూ ముందుకు రారు. మొదటి దానిమాట ఎలావున్నా, శాస్త్రి రెండవదే ఎక్కువగా బోధిస్తూ ఉం

టాడు రెడ్డికి. అతనికి ఏవిధమైన సమస్య వచ్చినా పరిష్కార మార్గం శాస్త్రి చెప్పవలసిందే. మునసబు భూముల పైకూడా అజమాయిషీ శాస్త్రిదే.

గత సంవత్సరం నీటి వనరుదగ్గర మునసబుకూ, ప్రక్క భూమిలో వున్న రైతు రంగయ్యకూ వివాదం వచ్చింది. రెడ్డి తాలూకు మనుష్యులు, రంగయ్య తాలూకు మనుష్యులు కొట్టుకున్నారు. అంతా పెద్దగోలగా తయారైంది. చివరకు ముఖాముఖిగా రెడ్డి, రంగయ్య మాటా మాటా అనుకున్నారు. చేయికలుపుకోవటం వరకూ వచ్చింది. శాస్త్రి తాత్కాలికంగా సమస్యను పరిష్కరించి మునసబును ఇంటికి తీసుకొని వచ్చాడు. ఇంటి దగ్గర శాశ్వత పరిష్కార మార్గం నూరిపోశాడు. పీడ వదిలిపోయే మార్గం వివరించాడు. పగతీర్చుకొనే ఉపాయం సూచించాడు. పథకం అమలుజరగటానికి ఎత్తుగడలు బోధించాడు. అంతా విన్న రామిరెడ్డి గుండె ఝుల్లుమంది. దుర్మార్గుడే అయినా మనసు పిరికిది. దానికి ధైర్యం చేకూర్చటానికి సర్వవిధాల యత్నం చేశాడు శాస్త్రి.

“వద్దు. అటువంటి పనిచేసి దొరికిపోతే ఇంకేమైనా ఉందా?” భయంగా అన్నాడు రెడ్డి.

“రంగయ్యని చంపి మీపగ తీర్చుకోండి. లేకపోతే ఊళ్ళో అందరికీ మనం అలుసైపోతాం. చూశారా, చిన్న వెధవైనా అంతస్తు తెలియకుండా మిమ్మల్ని ఎలాంటి మాట

లన్నాడో? నేనే ఆ స్థానంలో ఉంటే వెంటనే నరికేద్దును. తరువాత ఏమైనా లెక్క లేదు" అన్నాడు ఆవేశంగా శాస్త్రి.

ఈ మాటలు రెడ్డిమీద బాగా పనిచేశాయి.

మానసికంగా శాస్త్రి మాటలకు లొంగిపోయాడు.

అతనిలో క్రూరత్వం పైకిలేచింది.

ఆ రాత్రే రంగయ్య హత్యాకాండ ముగించాడు రెడ్డి.

పోలీసు దర్యాప్తు జరిగింది. హంతకుడు పట్టుబడలేదు. కేసు కాలంలో లీనమయిపోయింది.

గతమంతా జ్ఞప్తికి వచ్చిన శాస్త్రికి గుండెలు కొట్టుకున్నాయి. సి. ఐ. డి.ల పేరుచూడగానే మనస్సు ఎందుకో చెప్పరాని భయంతో నిండి పోయింది.

ఒళ్ళంతా చెమటలు పట్టాయి.

ఆలోచిస్తూ వుంటే మనస్సు పరిపరివిధాల పోయింది.

ఇద్దెన్న పంతులు మదిలోకి వచ్చేసరికి గతుక్కు మంది.

ఒకవేళ అతడే సి. ఐ. డి. అయితే?

పంతుల్ని తాను ఎన్నోసార్లు గత జీవితం గురించి పృచ్ఛిస్తే అంటీ అంటనట్లు సమాధానం చెప్పాడు.

ఆలోచిస్తున్న కొద్దీ మనస్సు పంతుల్ని సి. ఐ. డి. గా నిశ్చయం చేస్తూంది.

అతని చేష్టలన్నీ అనుమానాస్పదంగా తోచాయి శాస్త్రికి.

"సందేహం లేదు. తాను మొదట్లోనే అనుమానించినా దానికి తావివ్వలేకపోయాడు. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యం అయింది." అనుకున్నాడు.

వెంటనే లేచి బట్టలు వేసుకొని వగుర్చుకుంటూ రెడ్డి ఇంటికి బయలుదేరాడు.

గదిలో కిటికీవద్ద సావధానంగా కూర్చొని చుట్ట కాలుస్తున్న రామిరెడ్డికి శాస్త్రి గాభరాపడుతూ రావటం వింతగానే కనిపించింది.

"ఏమిటోయ్, విశేషాలు?" మామూలు ధోరణిలో ప్రశ్నించాడు.

"పీకలమీదకు వచ్చేవరకూ మనకు తెలియనే లేదు. కొంపలంటుకున్నాయ్!" అన్నాడు గాభరాగా.

మునసబుకు కూడా కంగారు పుట్టింది.

"ఏమైంది?" అన్నాడు ఆత్రంగా.

శాస్త్రి, పక్కనున్న కుర్చీ దగ్గరగా లాగి, మొహం తుడుచుకుంటూ కూలబడ్డాడు. మెల్లిగా అన్నాడు.

"ఆ ఇడ్డెన్ల పంతులు లేడూ? వాడు సి. ఐ. డి. అని అనుమానంగా ఉంది, వాడిచేష్టలు ఈ మధ్య గమనిస్తున్నా. ఈ పేపరు చూశారా? వెంకటాయపాలెంలో సి. ఐ. డి.లను నియమించారట. వీడుకూడా అలాంటివాడే! సందేహం లేదు." తన అనుమానాన్ని స్పష్టపరిచాడు శాస్త్రి.

మునసబు గుండెల్లో రాయి పడింది.

"సి. ఐ. డి. యా?" అని నోరు తెరుచుకొని ఆశ్చర్యంతో ఉండిపోయాడు.

ఆశ్చర్యంలోంచి తేరుకొనేసరికి రెండు నిమిషాలు పట్టింది.

"అయితే ఇప్పుడు ఏం చెయ్యటం?" నిస్సహాయంగా అన్నాడు.

"నేనూ అదే యోచిస్తున్నా! అంతు చిక్కటంలేదు."

రెడ్డికి బుర్రలో ఆలోచనలు ఈగల్లా ముసురుకున్నాయి.

"అవును, పంతులు తనను ఎంతలా నమ్మించాడు. తన పరిస్థితి కొరివితో తల గోక్కున్నట్లుంది. తనుమోసపోయాడు తెలియకుండా ఆశ్రయమిచ్చి పీకలమీదకు తెచ్చుకున్నాడు. అందువలననే గతం ప్రశ్నించినా చెప్పలేదు పంతులు" అనుకున్నాడు మనసులో.

"ఏమిటాలోచిస్తున్నావ్!" అన్న శాస్త్రి ప్రశ్నతో తేరుకున్నాడు.

"ఏం పాలుపోవటంలేదు." అయోమయంగా వెర్రి చూపులు చూస్తూఅన్నాడు.

"నాకు ఒక ఆలోచన తోస్తోంది," అంటూ.ముందుకు వంగి మెల్లిగా చెప్పాడు.

అది విన్న రెడ్డి మరీ కంగారుపడ్డాడు.

"యింకేమైనా ఉందా! ఏదో అదృష్టంకొద్దీ క్రితంసారి తప్పించుకున్నాం. దానిమీద దర్యాప్తు జరుగుతోందనే భయపడుతున్నాం! మళ్ళీ మరొక హత్యా? ఇక మనకు లోకంలో నూకలు ఉండవు అన్నాడు గాభరాగా.

"వేరు మార్గం కనిపించటంలేదు." భారంగా నిట్టూరుస్తూ అన్నాడు. "నీకెందుకూ?" నేను చేయిస్తాగా? పాత పాపం బయటపడితేమాత్రం పీకలమీదకు రాదూ? ఎలాగా ఇంతవరకూ సాహసించాం. నిండా మునిగాక మనకు చలేమిటి? ధైర్యంగా ఉండు."

రెడ్డికి మాత్రం ధైర్యం కలగలేదు. గుండె పీకుతూనే ఉంది.

"అవసరంగా కావాలి. రెండు వందలు ఇలాపారెయ్!" అన్నాడు నిల్చుంటూ శాస్త్రి.

"ఏమిటో చాలా భయంగా ఉంది" అంటూ డబ్బు ఇవ్వడానికి లేచాడు రెడ్డి.

ఆ మరుసటి రోజంతా, పంతుల్ని అంతం చెయ్యటం ఎలాగా? అనే ఆలోచనలోనే మునిగి పోయాడుశాస్త్రి. అనేక పథకాలు ఆలోచించాడు. కాని అన్నీ ప్రమాదంతో కూడుకున్నవే. మెరుపులాంటి ఒక్క ఆలోచన తట్టింది. తన తెలివికి తానే అభినందించుకున్నాడు.

ప్రతిరోజూ ఉదయం మూడింటికి పంతులుపొయ్యి అంటిస్తాడు, యిడ్లీలు తయారుచెయ్యటం కోసం, అతడు లేవ

టానికి ముందుగా తలుపులు బిగించి యింటికి నిప్పెట్టెయ్యాలి. ప్రమాదవశాత్తు ఇడ్లీల పొయ్యివల్ల తగులబడి పోయిందని అందరూ భావిస్తారు. పోలీసులకుకూడా అదేకారణం చూపించ వచ్చు. మొత్తంగా పీడ వదలిపోతుంది" అనుకున్నాడు.

పథకం బాగా కుదిరింది. అమలుచెయ్యటంలో ఉంది.

రెడ్డికి ఈ ఆలోచనను బోధపరిచాడు.

"అమోఘంగా ఉంది!" అంటూ శాస్త్రి బుర్రను మెచ్చుకున్నాడు రెడ్డి.

"ఆలోచన చాలా చక్కగా ఉంది. కాని రేపు చాలా జాగ్రత్త వహించాలి. సరియైన మనుష్యుల్ని చూడు...ఇద్ద రైతే చాలు. పని పూర్తి చేసేస్తారు. చెరోయాభై పారెయ్!" అంటూమరో వంద రూపాయలు తీసి ఇచ్చాడు.

"రేపు తెల్లవారుఝామునే పనిపూర్తిచేయిస్తా" అంటూ డబ్బుతీసికొని వెళ్ళిపోయాడు శాస్త్రి.

ఆరాత్రి పండుకున్నాడన్న మాటేగాని నిద్రపట్టలేదు రెడ్డికి. మనస్సు పరిపరివిధాలపోతూంది. తన స్వాధీనంలోంచి తప్పిపోయింది, ధైర్యంగా శాస్త్రితో మాట్లాడినా గుండె మాత్రం పిరికితనంతో పీకుతూంది. తను ఆశ్రయమిచ్చి ఆధా రం చూపిన మనిషిని తానే హత్యచేయిస్తున్నాడు.

ఒక తప్పు కప్పుకోవటంకోసం ఇంకో తప్పు చెయ్యవలసి వస్తూంది.

ఒక హత్యానేరాన్ని కప్పిపుచ్చటానికి మరో హత్య.

ఈ దారుణకాండ ఎంతవరకూ సాగాలి?

ఈ భయంకర హత్యలు ఇంకా ఎన్ని జరగాలి?

మనస్సు అల్లకల్లోలమైంది.

పంతులే నిజంగా సి. ఐ. డి. అయితే?

అతని మర ం నికి తప్పకుండా చర్య తీసుకుంటారు.

అప్పుడు మాత్రం దొరకడనే నిర్ధారణ ఏమిటి?

పట్టుబడితే తనగతేం కావాలి?

మరణదండన... ఉరి... అంతకంటె చిన్నశిక్ష ఏమిటి?

ఒళ్ళంతా చెమటలు పట్టింది.

తేళ్ళు, జెర్రులు పాకినట్లయింది.

మనస్సు మొద్దుబారిపోయింది. మెదడు పనిచెయ్య లేదు.

ఇంతకూ పంతులు సి. ఐ. డి. కాకపోతే?

అన్యాయంగా బ్రాహ్మణ్ణి చంపించిన పాతకం చుట్టు కుంటుంది.

ఒక అమాయకుణ్ణి బలిగొన్నట్లవుతుంది.

మొదటి రోజున తనకు కనిపించిన శేషశాయి ఆకారం జ్ఞప్తికి వచ్చేసరికి మనసు కరిగి నీరైంది.

సిల్కుపంచె, నుదుట విభూతిరేఖలు, అమాయకత స్పష్టంగా ఉట్టిపడే మొహం...

ఇక ఆలోచించలేకపోయాడు.

మగతగా నిద్రపట్టింది.

భయంకరంగా అగ్నిజ్వాలలు—మధ్య వణికిపోతున్న పంతులు—దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు:

"బాబూ! నేను మీకు ఏం ద్రోహం చేశాను? ఎందుకు నన్ను నిలువునా కాల్చేస్తారు? ఎందుకీ శిక్ష? కలలోనైనా మీకు హాని తలపెట్టలేదే! నాకు నిలువనీడనిచ్చి బ్రతకడానికి ఆధారం కల్పించి, పెంచి, మళ్ళీ మీచేతులతోనే అంతం చేస్తారా? కనికరంలేదా? అమాయకుణ్ణి! నాకేం తెలియదు. నాకు పోలీసులతో సంబంధంలేదు. మీరు మంచివారని మిమ్మల్ని ఆశ్రయించాను! నన్ను నమ్మండి."

మునసబు నిద్ర చెదిరిపోయింది.

ఒడలంతా భయంతో కంపించింది.

కంటిమీద కునుకురాలేదు.

భయంతోనూ, పంతులుమీద జాలితోనూ మనస్సు నిండిపోయింది.

"నిజం తెలియకుండా చంపెయ్యటం కంటె పంతులు దగ్గరకు వెళ్ళి నిలదీసి అడిగితే? అతని ఇల్లు సోదాచేస్తే?

అనుమానాస్పదమైన విషయాలు గోచరిస్తే అక్కడే చంపె య్యొచ్చు! లేకపోతే ప్రాణం తియ్యకుండా వదిలెయ్యవచ్చు. పంతుల్ని అడిగితే?" అనుకున్నాడు.

అదే మంచి ఆలోచనగా తోచింది.

వెంటనే మంచం దిగి బట్టలు వేసుకున్నాడు.

టైము రెండు కావస్తూంది.

చేతికర్ర తీసికొని పంతులు ఇంటివైపు నడక సాగిం చాడు.

కాటుకలాటి చీకటి నిశీధిలో తాండవం చేస్తూంది.

దూరాన నక్కలు వికృతంగా అరుస్తున్నాయి.

పంతులు ఇల్లు చేరుకున్నాడు. ఇంటికి పక్కనే ఉన్న వేపచెట్టు గాలికి తలఊపెతూ వికృతంగా శబ్దంచేస్తూంది.

పాకలోంచి చిన్న వెలుతురు తలుపు సందుగుండా బయటకు వస్తూంది.

మెల్లిగా తలుపు తట్టాడు.

తట్టగానే చిన్న శబ్దంతో తలుపు తెరుచుకొంది.

మెల్లిగా తలుపు దగ్గరపెట్టి లోనికివెళ్ళాడు.

ఎదురుగా మట్టితిన్నెమీద దీపం గుడ్డిగా వెలుగు తూంది.

ప్రక్కనే మంచం కాళీగా ఉంది.

లోపల అంతా కలయజూచాడు.

పంతులు ధరించే బట్టలుకూడా ఎక్కడా కనిపించలేదు.

"ఈ అర్ధరాత్రి సమయంలో పంతులు ఎక్కడికి వెళ్ళి నట్లు?" అనుకున్నాడు. లోపల నాలుగుమూలలా కలియ వెదికాడు. ఏమీ అనుమానాస్పదమైన విషయాలు కనిపించ లేదు.

దీపం పక్కనే గాలికి రెపరెపలాడుతున్న కాగితం రెడ్డి దృష్టి నాకర్షించింది. ఆత్రుతగా కాగితాన్ని విప్పి చూశాడు. దీపం కాంతిలో తనకు వ్రాసిన ఉత్తరం స్పష్టంగా కనిపించింది.

"గౌరవనీయులైన రామిరెడ్డిగారికి,

ఈ ఉత్తరం చదివి నామీద ఆగ్రహించకుండా నన్ను సహృదయంతో క్షమిస్తారని తలుస్తున్నాను. మీరు నాకు చేసిన మేలు ఈ జన్మలో మరవలేను. మీకు సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ణి.

ఈ మూడు నెలలు చాలా గుట్టుగా నా జీవితాన్ని గడిపాను. నా గతాన్ని గురించి మీకు చెప్పాలంటే అభిమానం అడ్డువచ్చేది. నేను పెద్దగా బ్రతికినవాణ్ణి. కాని జీవితంలో ఆర్థికంగా చాలా దెబ్బతిన్నాను. ఆస్తి సర్వస్వాన్ని కోల్పోయాను. పెద్దబ్రతుకు బ్రతికినవాణ్ణవటంచే యాచించుకోలేక పోయాను. పువ్వులమ్మిన ఊళ్లో కట్టెలమ్మటం ఇష్టంలేక పోయింది. దూరంగా వెళ్ళి కొంతకాలం బ్రతుకుదామని నిశ్చయించుకొని మిమ్మల్ని దర్శించాను. మీరు అభిమానంతో నన్ను ఆదుకున్నారు. మీ ఋణం ఎలా తీర్చుకోవాలో

తెలియటంలేదు. నిన్ననే నా కుమార్తెవద్ద నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. ఆమెవద్ద నా శేష జీవితాన్ని గడపటానికి నిశ్చయించుకొన్నాను, మీ సామానంతా వదలిపెట్టి వెళ్ళిపోతున్నా. చెప్పకుండా వెళ్ళినందులకు క్షమిస్తారని ఆశిస్తున్నా.

సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ణి;
శేషశాయి.

ఉత్తరం చదువుతూ ఉంటే అప్రయత్నంగా రెండు కన్నీటి బొట్లు జారాయి. మనసు ద్రవించిపోయింది.

ఉత్తరం పట్టుకుని బయటకు నడిచాడు.

తలుపు లాగాడు.

తెరుచుకో లేదు.

బయట గొళ్ళెం పెట్టిఉంది.

బలంగా తన్నాడు.

అప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చింది. ఒళ్ళంతా కంపించిపోయింది. పైప్రాణాలు పైకెగిరిపోయాయి. నిస్సహాయంగా కూలబడి పోయాడు. అప్పటికే పొగలు కమ్ముకుంటున్నాయి.

వెర్రిగా కేకలు పెట్టాడు. అరిచాడు.

లాభం లేకపోయింది.

చూస్తూండగానే అగ్నిజ్వాలలు లేచాయి. ఆకాశాన్నంటాయి.

పాపం ఈనాటికి పండింది. బద్దలయింది.
ధర్మం, న్యాయం నిలిచాయి.
అవి కల్పాంత స్థాయిలు:

* * *

మరుసటిరోజు పంతులు మరణానికి కన్నీరు పెట్టనివాళ్లు లేరు. కాని మునసబు ఊళ్ళో కనబడకపోవటం మాత్రం నాటికీ నేటికీ సమస్యగా నిలిచిపోయింది ఆ గ్రామస్థులకు.

★★★